

MI(S)TÄS ME PIIRAISET?

-ihmettelyä ja pohdiskelua esipolvien liikkeistä

1. Aluksi
2. Piira suku DNA:n perusteella
3. Piiraiset historiategoksissa
4. Piirainen-Piironen-Piironen-Piira -nimiset kartoissa
5. Sukunimen alkuperästä
6. Joroisista itään
7. Tutkimaton ja tuntematon Karjalan Piiraisen joukko
8. Lähteitä

1. Aluksi

Tämä kirjallinen tuotos on tulosta viimeisten vuosien kiinnostuksesta omiin juuriini. Usean vuoden ajan olen kerännyt kaikenlaista ”tietoa”, jotka liittyvät sukunimeen Piirainen-Piironen-Piironen, laatokankarjalaisuuteen sekä Suomen asutushistoriaan. Kun tätä materiaalia on kertynyt reilu mapillinen ja useita linkkejä nettimaailmassa, niin päätin tehdä olennaisesta materiaalista jonkinlaisen tiivistelmän. Käytän tästä eteenpäin esityksessä vain sukunimeä Piirainen, vaikka se voisi olla yhtä hyvin Piironen, Piironen tai Piira.

2. Piira suku DNA:n perusteella

2.1. Olemme yksi haara suuressa N-miesten haplopuussa

Kun kirjalliset lähteet mahdollistavat suvun vaiheiden, siis henkilöiden nimien ja asuinpaikkojen selvittämisen viimeisten noin viidensadan vuoden ajalta, niin geneettinen sukututkimus eli DNA-näytteiden tulokset antavat ylimalkaisen aikaperspektiivin kymmenien tuhansien vuosien taakse. Oletetuista Piira suvun jälkeläisistä saatujen Y-DNA tulosten avulla on saatu yhteys Savon, Kainuun ja Karjalan Piira, Piirainen, Piironen ja Piironen sekä Känninen sukunimen omaavien miesten kesken. Miespuoliselta henkilöltä saatu Y-kromosomin näyte mahdollistaa vain ns. isälinjaisen selvittelyn. Tulos on se, että edellä mainittujen sukunimien miehille löytyy yhteinen esi-isä viimeistään noin 1000-1200 -luvulta.

Me olemme isälinjassa N-haploryhmää. Tätä haploryhmää edustaa noin 60 prosenttia suomalaismiehistä (noin 1,6 miljoonaa miestä) ja itä-Suomen alueella edustavuus on paikoitellen yli 70 prosenttia. ”Niilon poikien” sanotaan olevan mammutinmetsästäjien jälkeläisiä. N-haploryhmän ns. kantahaplo N-M231 syntyi yli 20.000 vuotta sitten itä- Siperiassa paleoliittisen kivikauden aikana. Tuolloin maapallon väkiluku arvioidaan olleen vain noin 1-1,5 miljoona ihmistä. Toiseksi yleisin maamme mieslinjan haploryhmä I käsittää noin neljänneksen Suomen miehistä ja sitä seuraava R vain enää kymmenesosan Suomen miehistä. Piirainen ja Piironen nimiset miehet ovat antaneet myös I- ja R-haplon Y-DNA-tuloksia. Tämä tarkoittaa sitä, että he ovat jo ammoisista ajoista alkaen eri sukua kuin me N-haplon Piira miehet tai sitten sitä, että jossakin vaiheessa heidän isälinjaan on tullut ulkopuolinen tekijä eli ns. NPE (non paternal event).

Alla oleva kuva on ns. SNP-trackerista (<http://scaledinnovation.com/gg/snpTracker.html>), josta pystyy näkemään jokaisen BigY700 testatun miehen reitin Afrikasta Suomeen tai muualle maailmalle. Merkittävämpi SNP-trackerin ominaisuus on kuitenkin ns. SNP`s, josta pystyy näkemään ”oma mutaatiota” edeltävien mutaatioiden syntyjärjestyksen, syntyajan ja kyseisestä mutaatioista syntyneiden näytteidenantajien tämänhetkisen määrän.

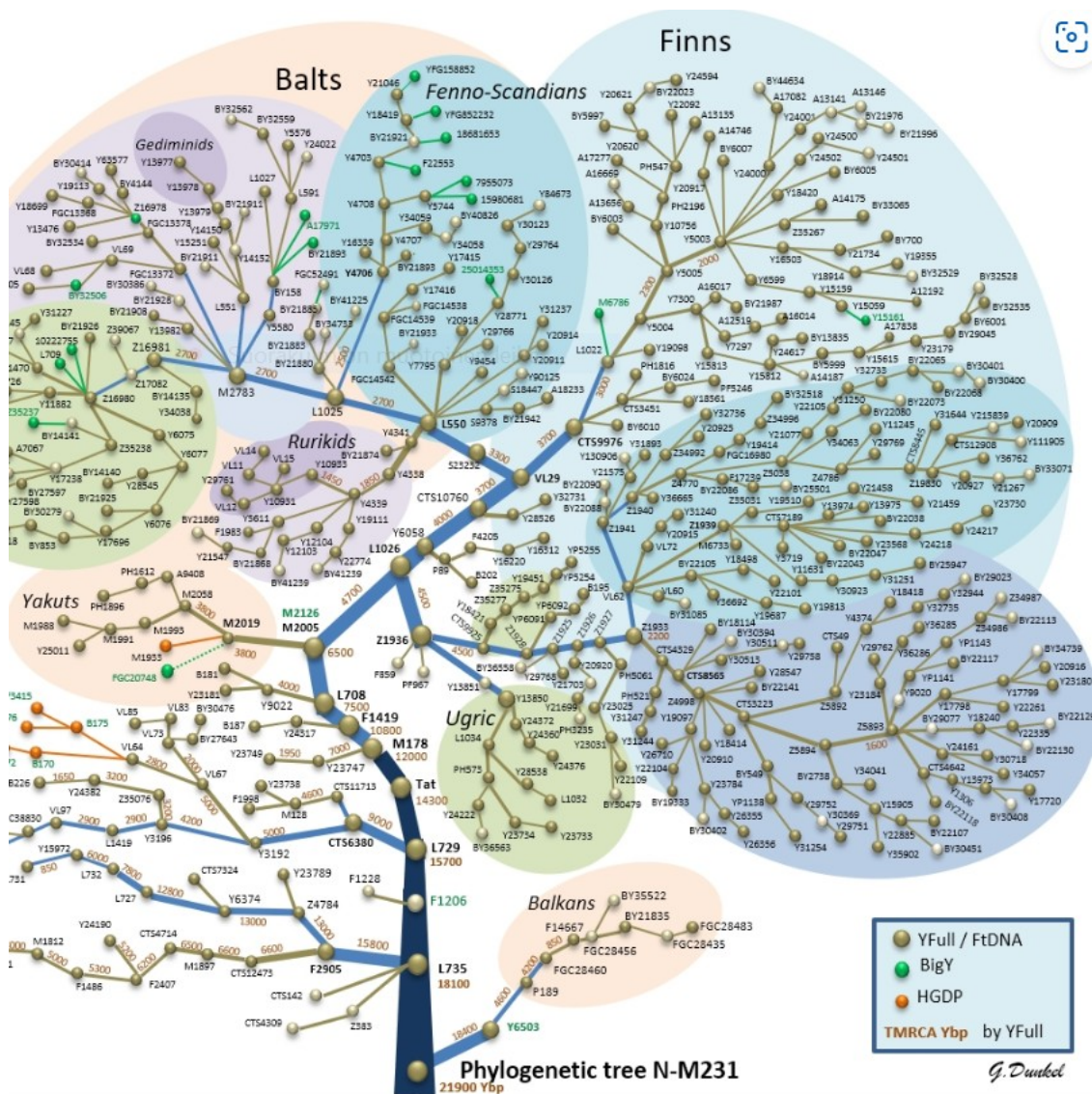
Ennen tarkempia Y-DNA-tuloksia ajateltiin, että meidän haploryhmä vanhana savolaishaploa tai karjalaishaploa. Nyt tarkemmat analyysit sekä lisääntyneet DNA-tulokset ovat kuitenkin osoittaneet, että olemme läntistä ns. kantasuomalaishaploa (N-L1022). Tämä tarkoittaa sitä, että olemme tulleet nykyisen Suomen alueelle Baltiasta meren yli etelärannikolle ja sieltä Hämeen kautta Savoan jo ennen ns. karjalaishaplon ja ns. savolaishaplon tuloa. Aika-arvio nykyisen Savon alueelle saapumisesta on noin 200-500-luvuilla. Silloin eteläisen Suomen alueella oli vielä saamelaisia. Parissa ”saamelaisessa” haploryhmässä onkin haploryhmän N-PH547:n kaikuja, joka kertoo siitä, että joku meidän esi-isistä on aikoinaan antanut osansa myös näihin pariin saamelaisen suvun perimään.

Aikaisemmassa historiantutkimuksessa arvioitiin Rantasalmen seudun tulleen asutetuksi hämäläisten toimesta vasta 800-1100 luvuilla. Lisäksi arveltiin 1200-luvulla nykyisen etelä- ja pohjois-Savon raja-alueille muodostuneen ensimmäisen vakituisen asutuksen, jonka ensimmäisen aallon asuttajina olivat hämäläiset eli ns. kantasuomalaiset ja toisen aallon asuttajina karjalaiset. DNA-näytteet ovat kuitenkin osoittaneet, että eteläisen Savon asutus on vakiintunut jo rautakaudella eli noin 500-600 luvuilla.

Toinen isälinjan DNA-tuloksia tulkitseva hahmotelma on ns. Dunkelin puu (<http://www.kolumbus.fi/geodun/YDNA/SNP-N-TREE-FIN.jpg>), josta näkee eri N-haploryhmien syntyajan, syntyjärjestyksen, reitin kohti nykyaikaa sekä suhteen muihin haploihin. Suomalaiset miehet sisältyvät Dunkelin puussa etupäässä suomalaiseen, karjalaiseen tai savolaiseen oksistoon. Tässä Dunkelin puussa olemme siis eri oksilla kuin karjalais- ja savolaishaplot. Olemme tulleet tuolta puun juuresta (N-M231) noin 22000 vuoden aikana oikean yläkulman Finns-oksalle vasempaan reunaan lehdelle N-BY5997. Keskellä

Dunkelin puussa on N-L1026, jota sanotaan suomalaisten yhteiseksi esi-isäksi. Mutaatio on tapahtunut noin 4500-4700 vuotta sitten jossakin idässä. Sen jälkeen on tapahtunut ”eriytyminen” läntisiin kantasuomalaisiin sekä karjalaisiin ja savolaisiin. Kohdassa Z-1933 puolestaan karjalaiset (N-VL62) ja savolaiset (N-CTS8565) ovat eriytyneet toisistaan. Toki pitää muistaa, että nämä jaot kantasuomalaisiin, karjalaisiin ja savolaisiin ovat suuntaa-antavia eikä niillä ole mitään tekemistä henkilön omaksi kokemansa heimoidentiteetin kanssa.

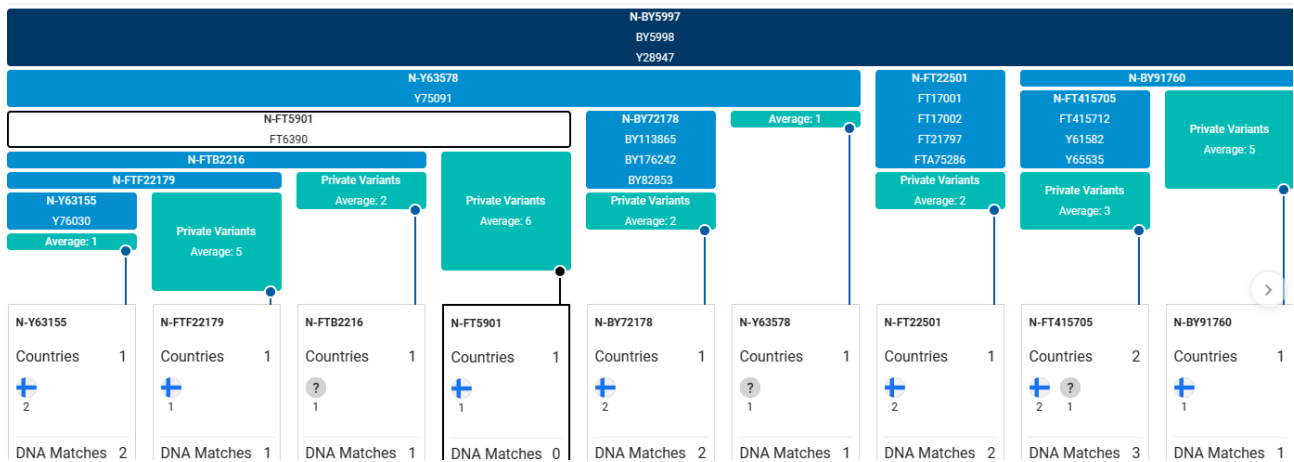
Dunkelin puuta ei ole enää vuoden 2017 jälkeen päivitetty, sillä lukuisten DNA-näytteiden takia on tullut niin paljon uusia eriytyneitä haplotunnuksia, etteivät ne enää sovi Dunkelin puun oksiston latvoille. Jokaisesta tämänhetkisestä haplostasta on kuitenkin nähtävissä mikä on sen ns. SNP-puu eli minkä haplojen kautta on tultu nykyaikaan ja missä vaiheessa läheiset haplot ovat eriytyneet toisistaan. Tämä tieto löytyy ns. N-haplotreestä (<https://haplotree.info/n/?node=FT5901>).

2.2. Piira-heimon omat haplot

Piira sukuseura on aloittanut DNA-pohjaisen sukututkimuksen vajaa 10 vuotta sitten. Annettujen DNA-näytteiden perusteella on pyritty selvittämään miten laaja tämä suku on, miten se on liikkunut ennen kirjallisia lähteitä ja miten suvut ovat sitten haarautuneet. Tämän selvitystyön aikana on ruvettu

käyttämään Piira-heimon käsitettä. Oheisessa kuvassa FamilyTreen kuvaamana (<https://www.familyreedna.com/sign-in>) näytteiden antaneiden haploryhmät:

1) Yllinä näkyy tummansinisenä ns. Piira-heimon kantahaplo **N-BY-5997**. Se on syntynyt noin 1200, siis yli 800 vuotta sitten. Yksi näytteenantaja on edelleen tässä ns. kantahaplossa. Hänen sukujuurensa kirjallisten dokumenttien aikaulottuvuudella ovat Sulkavalla.

2) Seuraava mutaatio isälinjassa on tapahtunut noin 1385 eli vajaan 200 vuoden kuluttua edellisestä mutaatiosta ja se on nimetty haploksi **N-BY91760** (oikea yläkulma). Tämän näytteenantaja on ilmoittanut vanhimman esi-isänsä kotipaikaksi Kiihtelysvaaran.

3) Hieman myöhemmin noin 1400 toisessa sukulinjassa tapahtui mutaatio, joka sai haplotunnukseksi **N-Y63578** (vasen yläkulma). Tässä sukuhaarassa tapahtui seuraava mutaatio noin 100 vuoden kuluttua vuonna 1514 ja se nimettiin **N-FT5901**:ksi (neljäs vasemmalta). Näiden näytteenantajien esi-isät ovat asuttaneet Heinäveden ja Liperin seutuja, joista N-FT5901 on jatkanut edelleen Laatokan Karjalaan asti. 1600-luvulla N-FT5901 haplo mutatoitui ensin **N-FTB2216**:ksi (kolmas vasemmalta) ja se heti perään **N-FTF22179**:ksi (toinen vasemmalta).

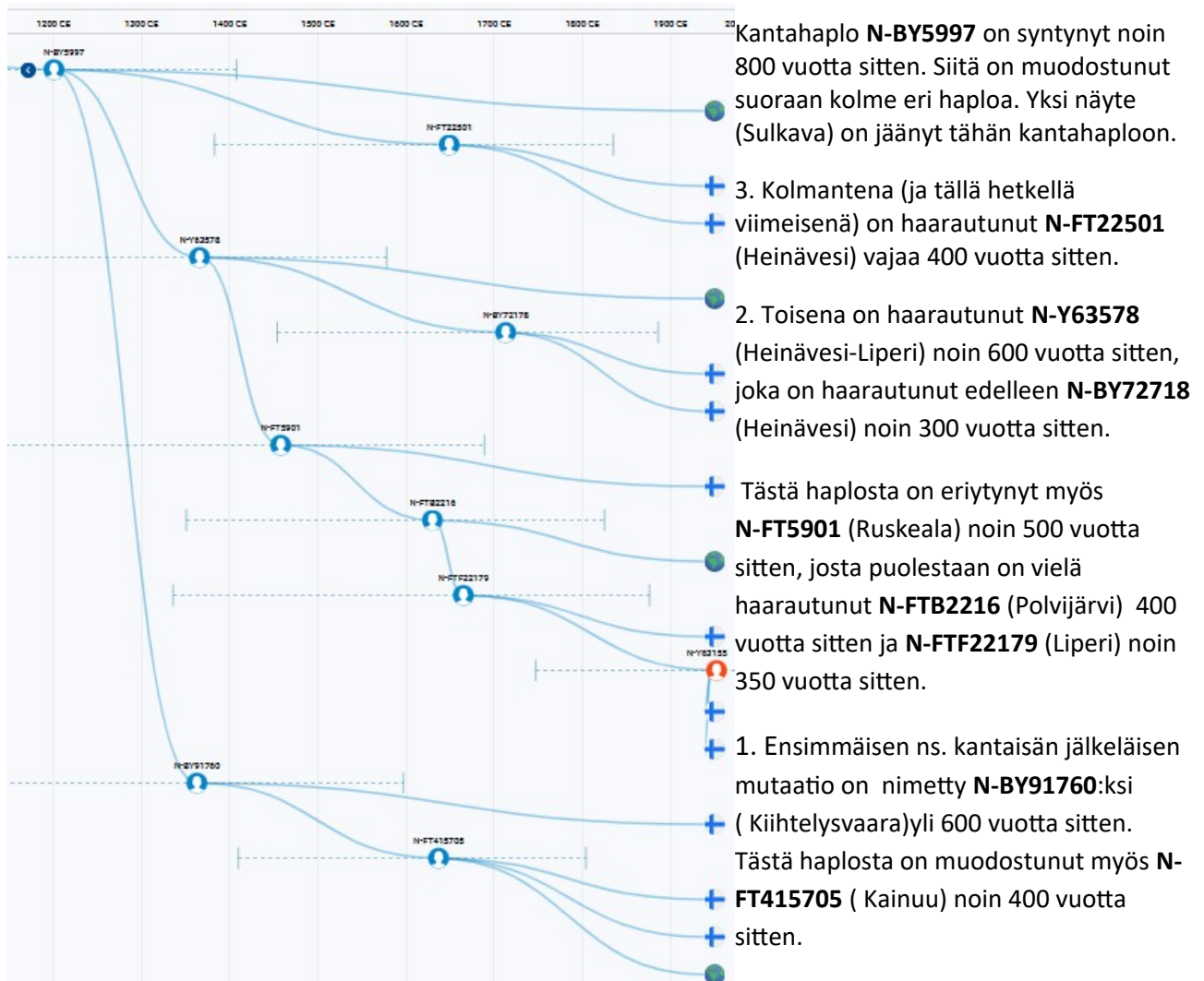
4) N-BY91760 mutatoitui seuraavan kerran noin 250 vuoden kuluttua vuonna 1650 ja se haplo on nimetty **N-FT415705**:ksi (toinen oikealta). Näytteenantajien kirjallisten dokumenttien perusteella sukujuuret menevät Kainuuseen.

5) Yhdessä kantahaplossa eli vanhimmasta sukuhaarasta eriytyneessä sukuhaarassa elettiin vuosisatoja ilman mutaatioita, kunnes se tapahtui noin 450 vuotta kantahaplon syntymisen jälkeen eli 1664. Tämä mutaatio on **N-FT22501** (kolmas oikealta). Mutaatio on tapahtunut Leppävirran-Heinäveden alueella, jossa myös näytteiden antaneet edelleen vaikuttavat.

6) Viimeinen mutaatio on tapahtunut alle sata vuotta sitten noin 1940, kun haplo N-FT5901 mutatoitui lopulta haploksi **N-Y63155** (vasen reuna). Näiden näytteenantajien juuret menevät Liperin alueelle.

800 vuoden aikana kantaisämme jälkeläisissä on tapahtunut useita pysyviä mutaatioita, joiden avulla olemme saaneet "korvamerkityjä" sukuhaaroja. Nuo "tarkat" vuosiluvut ovat FamilyTreetä. Mitä enemmän tulee osumia, niin myös haplotyyppit voivat tarkentua. Nuo haplotyyppit ovat siis tämän hetkisiä (kevät 2024) viimeisiä ns. terminal snipsejä.

Sama asia näyttäyty näin toisella tavalla esitettynä:

Muutamissa historiateoksissa 1540-luvulle ja Niinimäkeen sijoitetut Olli, Pekka ja Paavo Piirainen sekä 1560-luvulle Tuppurinmäkeen ajoitettu ja sijoitettu Antti Piirainen voivat kaikki polveutua tuosta N-BY5997 miehestä. Toisaalta heistä joku tai jotkut voivat polveutua N-BY91760 miehestä tai N-Y63578 miehestä. Siis tuo vanhin nimeltä tunnettu Henric Pirain voi olla kaikkien näiden sukuhaarojen esi-isä tai vain osan. Yhden näytteen jääminen ”yksiin” kantahaploon N-BY5997 viittaa siihen, että on olemassa vielä ainakin yksi yhtä vanha haplo kuin nuo vanhimmat N-BY91760 ja N-Y63578. Tuolle sukuhaaralle ei vain ole löytynyt muita näytteenantajia.

3. Piiraiset historiateoksissa

Piiraisista on useita mainintoja itäisen Suomen maakunta- ja pitäjähistorioissa. Seuraavaan luettelomaiseen tekstiin olen kerännyt sellaisia mainintoja, joilla voisi olla yhteys sukumme esivanhempiin. Suluissa olevat pohdinnat ovat omaa ajattelua.

3.1. Savon historia 1 (Kauko Pirinen et. al.)

Vuonna 1541 oli Heikki Piiraisen 9 veronahan arviokunta Leppävirran Niinimäessä (s.390).

Piirainen on ortodoksiperäinen sukunimi alueen kantasukujen kantanimistä (minkä alueen kantasukujen? onko kansanomaisen liikanimi kuten Taikina, Huttunen ja Piirakka?) (s. 408).

3.2. Savon historia 2 (Kauko Pirinen et. al.)

Piiraisten arviokunnassa (Leppävirran Niinimäessä?) vuonna 1557 venäläiset hävittivät yhden osakkaan talon (s.102-103).

Vuonna 1547 venäläiset tuhosivat Pirolassa 10 taloa (tarkoitetaanko Niinimäen Pirolaa Leppävirralla vai Kaatamon Pirolaa Liperissä vai jotain muuta?) (s.611-612).

Sukunimiliitteen 1a mukaan vuonna 1541 Rantasalmella asui 6 Piirasta ja Keriharjulla 1 Piirainen (s.759).

Sukunimiliitteen 1b mukaan vuonna 1562 Tavinsalmella asui 5 Piiraista (s.773).

Saman sukunimiliitteen mukaan Savosta ei ollut karannut yhtään Piiraista itärajan yli 1557-1617. (Milloin lähtivät Niinimäeltä Kainuuseen?)

3.3. Pohjois-Karjalan historia 1 (Könönen et. Kirkinen)

Karjalan lasten viisi sukukuntaa Kokkoiset, Karhoiset, Piiraiset, Parantoiset, Pentsiset ja Valtoset ovat lähtöisin Kurkijoelta vuoden 1497 tietojen perusteella (s. 77).

3.4. Pohjois-Karjalan historia 2 (Veijo Saloheimo)

Piiraiset mainitaan Liperin Ristilammilla 1637-1641. Piiraiset näyttävät liittyvän myöhemmin Kaatamon kylän vaiheisiin. Luterilaiset kirjoittavat nimen Piironen (s.43).

Stolbovan rauhan 1617 jälkeen talot autioituivat ortodoksien siirtyessä itään (massapako 1657 ruptuurisodan jälkeen). Tilalle tuli luterilaisia uudisasukkaiksi, osa ortodokseista kääntyi luterilaisiksi, luterilaisia tuli erityisesti länsi- ja pohjoisosiin uudisasukkaiksi asumattomille alueille.

Ensimmäisen Piiraisen sukunimi oli läntistyyppinen Pekka Pirogof. Se voi olla myös vanhaa laatokankarjalaista Piroznikovin sukua (s. 77).

Ennen vuotta 1610 tulokasväestö käännytettiin ortodoksiseen uskoon ja he saivat samalla ortodoksiset etunimet (s.78).

Ruptuurisodan jälkeen alkoi ortodoksien massamuutto Venäjälle, tilalle tuli luterilaisia lännestä (s.146).

3.5. Harlu – Laatokan-Karjalan nuorin siirtopitäjä (Eino Vauramo)

Viimeisenä Ruskealan pitäjän rajalla Haarahongassa elivät herastuomari Heikki Juvonen, Matti Pakarinen ja Ondrei Piirainen (isoukkini 1857-1918).

3.6. Heinäveden historia (toim. Tapio Hämynen)

Kypäräjärven ensimmäinen talo kuului Niinimäen Piiraisen suvulle. Niinimäen taloa asui kolme veljestä Olli, Pekka ja Paavo. Tila jaettiin vuonna 1564, kun Paavo erosi muista. Pekka Piirainen muutti Kypäräjärven Huhtijärven mäelle. (Huhtijärveä ei löydy kartasta Kypäräjärven alueelta, mutta Huhtijärvi löytyy Niinimäen alueelta. Myös Kiihtelysvaaralla on Huhtijärvi, jossa on asunut Piiraisia!). Piiraisten suku oli lähtöisin Joroisten Kotkatlahdelta (s. 71)

3.7. Joroisten historia (Raimo Viikki)

Karjalasta saapuneita sukuja olivat mm. Piiraiset (s.36).

Kotkatlahti –nimi on poikkeus säännöstä siinä olevan t-kirjaimen takia. Oletetaan siksi viittaavan Karjalaan (s. 38).

Ortodoksinen nimistö edustaa vanhinta kristillisperäistä kerrostumaa. Joroisissa esim. Piiraiset (s. 39).

Kotkatlahdessa on karjala-nimien sikermä (s.41)

Uudisasutus on alkanut Leppävirran seudulla 1470-1480- luvuilla, Eerik Akselinpoika Tottin valtakaudella.

Joroislaiset perustivat Leppävirran vesireitin varrelle parisenkymmentä uudistaloa. Kotkatlahdesta käsin perustettiin yli kymmenen uudistaloa, mm. Piiraisen toimesta.

Äyräpään tienoilta tuli Joroisten seudulle uusia asukkaita erä- ja asuinsijoilleen 1400-1500-luvun vaihteessa ns. asutuskauden varhaisjaksona 1475-1561. Karjalasta tulleita sukuja oli huomattavasti enemmän kuin Hämeestä tulleita, mm. Piirat (jäikö Piiraja jo matkalla Mäntyharjun seudulle?) ja Piiraiset.

Piiraiset olivat kolme suvun voimin asuttamassa Pohjois-Savon korpia esim. Joroisten Kotkatlahdesta Leppävirran Niinimäen suuntaan. Kotkatlahden Piiraisen alkuperäiseksi nimeksi arvellaan venäjänkielistä Spiridon –nimeä. Läntinen kristillinen yhtenäiskulttuuri väänsi nimet ruotsalaisperäisiksi.

Suvasveden länsirannoille (Leppävirran Niinimäki) oli laittanut asutuksensa neljä Kotkatlahdelta lähtöisin olevaa sukukuntaa. Heistä kolme Piiraisen veljestä – Olli, Pekka ja Paavo – kuuluivat Koposten tavoin Heinäveden ensimmäisiin asukkaisiin. Nämä Piiraiset miehittivät 1541 Niinimäen tienoon ja ottivat neljännen Piiraisen, Pekka Heikinpojan, avustamana haltuunsa Polvijärven, Rummukalan ja Kypäräjärven tienoot. Tähän tarvittiin veljesten sukuyhteisön hajoaminen kahtia ja sen lopullisuutta kuvaa Pekka Heikinpoika Piiraisen perhekunnan muuttuminen Tirkkosiksi kolmannessa polvessa. Nimi johtuu Pekan pojasta Tirkko Piiraisesta. Samoja Kotkatlahden Piiraisia oli Saamaisten Tuppurinmäelle vuoteen 1541 asuttanut Antti Piirainen, joten tämä sukukunta oli lähtenyt miehissä liikkeelle (s. 56).

Piirainen on sukunimi, joka on saanut nimensä sellaisen etunimen mukaan, joita ei enää 1541 esiintynyt (s. 83).

Kotkatlahden Piiraiset (Spiridon) sukunimi on venäläis-karjalaista vaikutusta. Sukunimien syvin kerrostuma pohjautuu vanhoihin etunimiin. Karjalaisperäiset etunimet jäivät elämään vain sukukuntien tunnuksina, sillä läntinen kristillinen yhtenäiskulttuuri väänsi nimet ruotsalaisiksi (s. 84).

3.8. Kurkijoen kihlakunnan historia (Erkki Kuujo et al.)

Piiraiset mainitaan yhtenä ”Karjalan lasten sukuna”, joiden maita otettiin Solovetskin luostarin maiksi 1430-luvulla. Luostari lupautui suorittamaan sielunmessuja maidenlahjoittajien puolesta. Kurkijokelainen asutusvirta levisi ensin Ilomantsin kautta Vienan Karjalaan kalarikkaiden jokien ja merenrannikon varsille (s. 55). Edellä mainitut Vienan Karjalan kävijät olivat kotoisin Kurkijoen pokostan lounaisesta kulmasta, nykyisen Hiitolan alueelta (s. 64).

Vatjan viidenneksen verokirjoissa pidetään suomalaisena nimenä mm. Pahamko Pirov Kylälahdelta (s. 70). 1550-luvulla ruotsalaiset tekivät hävitysretkiään mm. Pirolan kylään (mistä nimi?) Pirola mainittu myös sivulla 93 sekä sivuilla 95 ja 115. Lisäksi sivulla 126 on mainittu Pirolanniemi (s. 78)

Ruptuurisodan jälkeen kreikkalaiskatolisen kantaväestön varsinainen asuma-alue käsitti pääosin Laatokan puolella Jänisjärven ja valtakunnan rajan välisen alueen (s. 113-114). (Ensimmäiset maininnat Piiraisista on juuri tuolta Leppälahdelta Jänisjärven länsirannalta 1730-luvulta, Makerei Fedotinpoika s. 1735)

Kartta muuttoliikkeestä 1600-luvulla. Siitä ilmenee, miten suuri osa muuttoliikkeestä Kurkijoelta suuntautui Sortavalan seudulle (s. 132).

Vanhat kantasuvut Tiuralassa ennen ruptuurisotaa, mainitaan mm. Piirainen ja heidän asuinpaikkansa Piimälänmäki (s. 133-134). (Mielenkiintoista on se, että Piimälänmäki ja Pirola ovat vierekkäisiä kyliä).

Vanhat kantasuvut Kurkijoella ennen ruptuurisotaa, mainitaan Piirakka = Piira(ka)inen ja heidän asuinpaikkansa Miinala (s. 142-144).

3.9. Leppävirran historia 1 (Anja Sarvas -Olavi Hovi)

Stolbovan rauhan 1617 jälkeen Savosta, myös Leppävirralta, muutti tuhansia ihmisiä Käkisalmen lääniin (olikhohan mukana myös Liperiin muuttaneita Piiraisia/Piiraisia?) karkuun entisten hallintoherrojen ulottumattomiin. Ilmiötä kutsuttiin ns. hiljaiseksi muutoksi. Savosta suuntautui myös laillista muuttoliikettä Pohjois-Karjalaan (s. 175-177).

3.10. Leppävirran kirja (Osmo Rinta-Tassi)

1500-luvun puolivälissä Niinimäellä oli 3 taloa, joista kahta hallitsi Piiraisten suku ja kolmatta Olli Turpeinen. Saamaisten itäpuolella asutus jatkui poikki Soisalon Suvasvedelle. Tällä alueella oli viisi taloa, joiden yhden isäntänä v. 1561 oli Antti Piirainen (s. 18).

3.11. Suistamo (Väinö Nenonen & Mikael Rajamo)

Alatussa Kalmiston vieressä oli vanha Piiraisten asuinpaikka, jonka vanha isäntä Rodin Juakko oli niitä hahmoja, joita muistellaan kauan perästäpäinkin (s. 48). (Tämä kyläseppä Jaakko Rodioninpoika Piirainen 1858-1929 polveutuu Makarei Piiraisten veljestä Jeremeistä.)

3.12. Suur-Liperin historia (Maija-Liisa Tuomi)

Joensuulainen ruokatavarakauppias Alexei Piironen oli osakkaana Jukajoen harkkohytissä (rautamalmia varten) Kiihtelysvaarassa 1860-luvulla (s. 286-287).

Heikki Piironen toimi kylänmiehenä 1800-luvulla Liperissä (s.531).

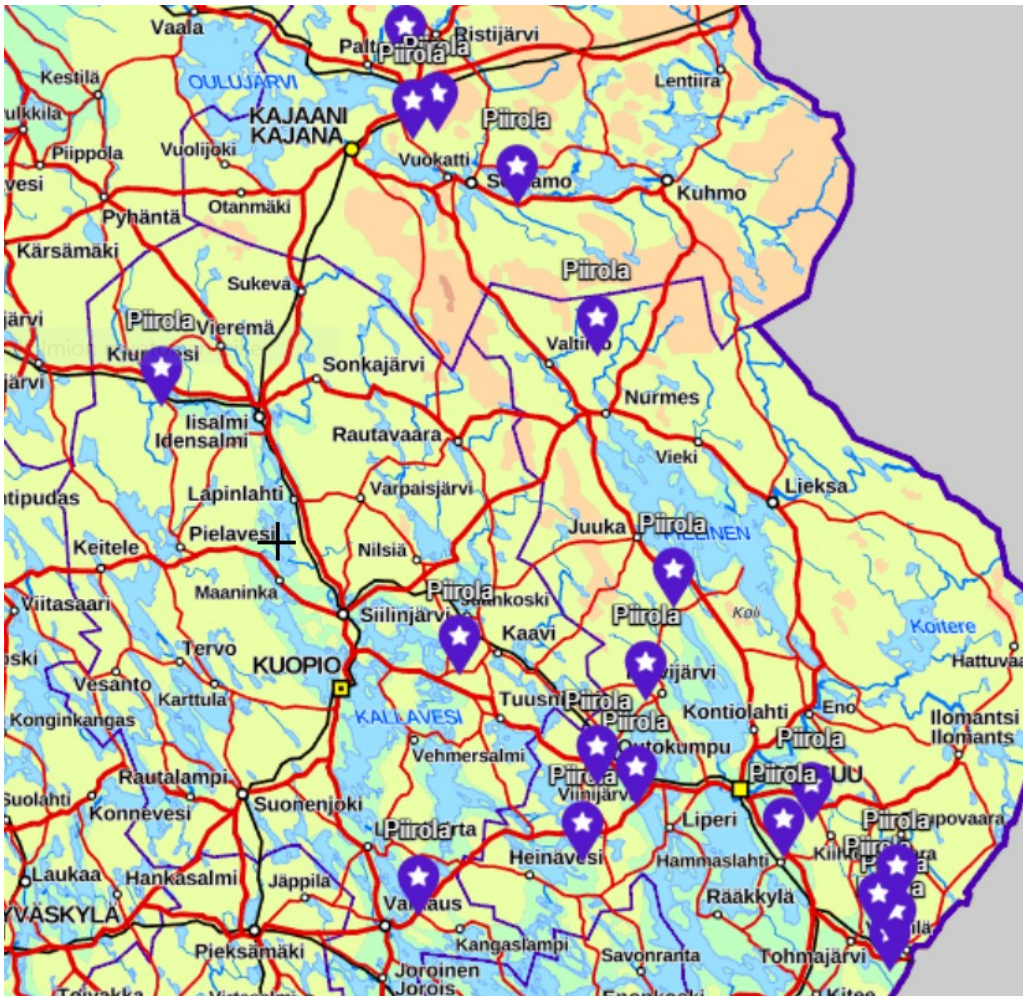
Piiraisia/Piiraisia on Liperin talonhaltijaluettelossa (s. 645-793) mainittu asuneen 1700-1800-luvuilla 32 tilalla, eniten Sotkuman ja Taipaleen alueilla. Nimien perusteella he ovat olleet sekä luterilaisia että ortodokseja. Kahden tilan nimi on ollut Pirola, Kaatamossa nro 3 sekä Leppälahdella nro 4 ja yhden tilan nimi Piirala Sotkumassa nro 61.

4. Piirainen-Piironen-Piironen-Piira -nimiset kartoissa

Pysyvä asutus levisi ennestään asumattomille seuduille heimojen ja sukujen hallitsemien eränautintojen perässä. Perhekuunta oli tottunut pitämään jotain erämaa-aluetta tai vesistöä omana nautintonaan ja oli mahdollisesti rakentanut jollekin alueen keskeiselle paikalle itselleen jonkinlaisen tukikohdan. Myöhemmin tälle eränautinnan tukikohdalle muutettiin asumaan pysyvästi. Silloin tästä tukikohdasta tuli kantatilan ulkopalsta. Oman omistus- tai vähintään hallintaoikeuden turvaamiseksi uusi asuinpaikka nimettiin yleensä omalla nimellä. Tällä nimeämisellä haluttiin osoittaa asuinpaikan pysyvyys ja hallinta. Toki välillä asuinpaikat myös autioituivat.

Seuraava kuvakaappaus on Kansalaisen karttapaikasta (<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>) nimihauulla "Pirola". Se tukee selvästi sitä käsitystä, mikä sukuselvityksillä on saatu selville Piiraisten suvun asutusliikkeistä viimeisten 500 vuoden ajalta. Lisäksi noiden Pirola -nimisten paikkojen lisäksi kyseisten reittien varrelta löytyy paljon muitakin Piira- tai Piir- alkuisia paikannimiä. Erityisen selvästi ilmenevät asutusliikkeet Joroisen suunnasta itään ja myös Kainuuseen. Oma mielenkiintonsa olisi sillä, millaisia Piira-

tai Piira -alkuisia paikannimiä on ollut luovutetussa Karjalassa sekä sillä, mitä reittiä maanselän yli ainakin yksi sukuhaara on jatkanut Oulujärven vesistöalueelle.

Kansalaisen karttapaikasta löytyy nimihaualla "Piirala" myös muutamia paikkoja. Niitä ei ole kuitenkaan niin paljon kuin edellä mainittuja "Pirola" -nimisiä. "Pirola" -nimiset paikat keskittyvät Savon ja Karjalan alueelle, kun sen sijaan "Piirala" -nimisiä on selvästi enemmän Kainuussa.

5. Sukunimen alkuperästä

Outi Patronen on teoksessaan Rajakarjalaisen sukunimistön kehittyminen (2017) esittänyt sukunimien synnystä seuraavaa;

Sukunimi annettiin, jotta henkilö pystyttiin tunnistamaan:

1. oikeudellisia toimia varten
2. isojakoa ja maan omistamista varten (perinnönjako ja tilajaot)
3. asevelvollisuutta varten
4. verotusta varten

Karjalaisille on tullut savolainen sukunimi mahdollisesti viidellä eri tavalla:

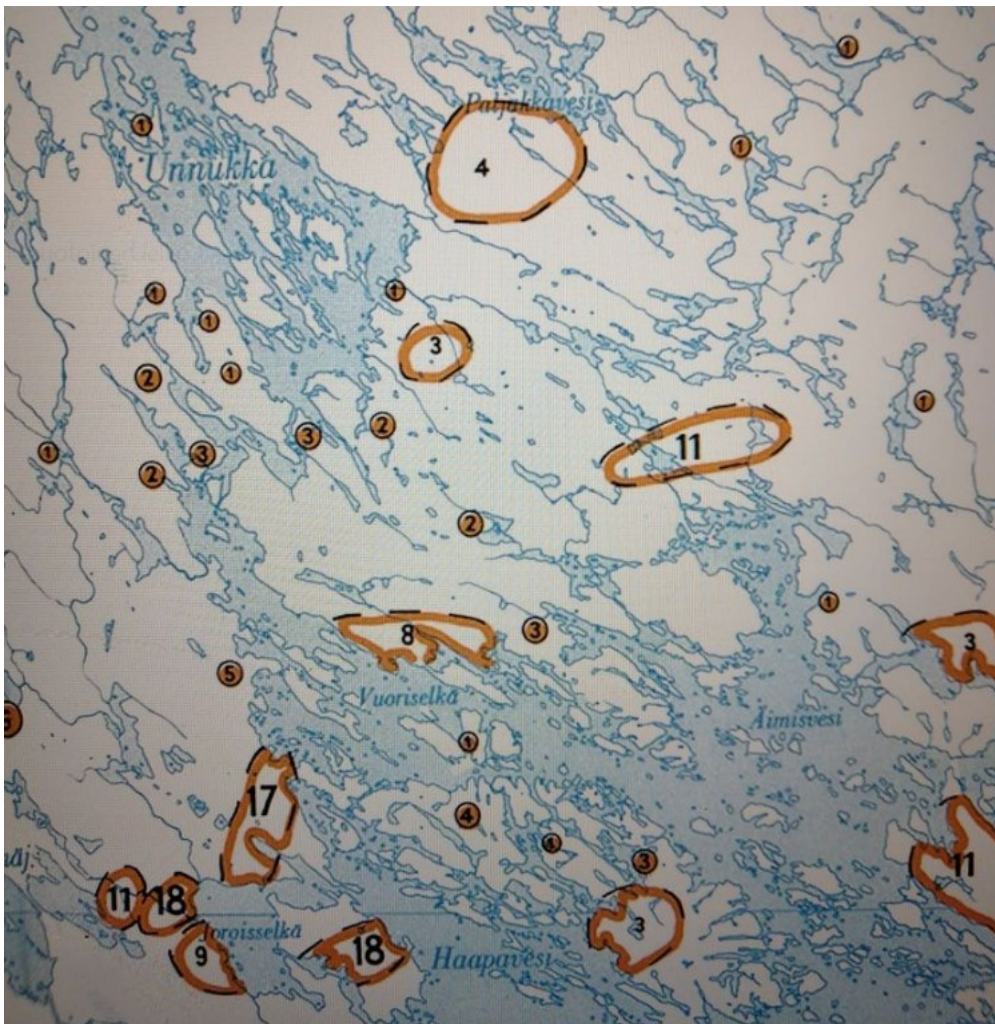
1. suku on muuttanut Pohjois-Karjalasta Raja-Karjalaan
2. sukunimi on saatu seka-avioliiton kautta luterilaisilta
3. sukunimellä on korvattu henkilön lisä – tai kutsumanimi

4. uusi sukunimi on annettu kokonaan sukunimettömälle
5. henkilö itse tai henkikirjoittaja on valinnut henkilölle sukunimen (sukunimilaki 1920).

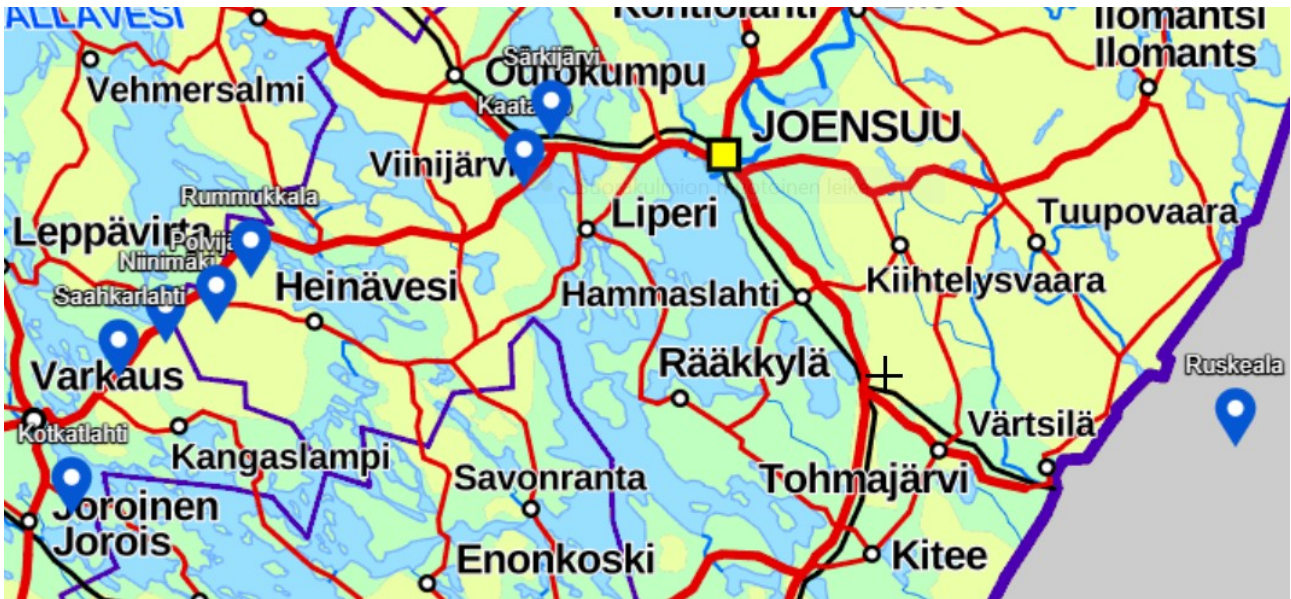
Oheisen viittauksen perusteella voisi päätellä seuraavaa. Jos Piiraiset ovat olleet Karjalassa jo ennen 1600-1700-luvun vaihdetta, niin heillä ei ole ollut silloin välttämättä sukunimeä Piirainen. Toisaalta jos he ovat tulleet Suistamon seudulle joskus 1600-luvun puolivälissä ja nimenomaan Savosta, niin silloin karjalaisille (Piiraisille) on tullut savolainen sukunimi alemman luettelon kohdan 1 perusteella eli suku on muuttanut Pohjois-Karjalasta (Liperistä) Raja-Karjalaan. Savolaisilla on ollut sukunimet jo heti ns. savolaisen asutuskauden alussa, sillä liikkuville savolaisille piti saada jokin tunniste, jolla heidät pystyttiin erottamaan toisistaan.

Viljo Nissilä on teoksissaan pohtinut myös sukunimen Piirainen alkuperää. Hänen mukaansa kaskitaloudessa oli runsaasti ammatteihin ja työhön liittyviä nimiä, kuten Karvinen, Kuokkanen, Pykäläinen, Tuhkanen jne. Sen sijaan Huttusen, Taikinaisen tai Piiraisen selittäminen tekijännimiksi on liian yksinkertaista ja kansanhuumoriin kuuluvaa. Hän onkin johtanut sukunimet Piirainen, Pirinen ja Pirskanen sanasta Spiridon. Spiridon on kreikkaa ja tarkoittaa punottua koria. Hän ei kuitenkaan perustele mitenkään, miten on päätynyt tuohon johtopäätökseen. Outoa on se myös se, että jos Piirainen on ortodoksiperäinen sukunimi (kuten Nissilä on tulkinut), niin kuitenkin Ronimuksen suomentamasta Novgorodin Vatjan viidenneksen verokirjasta vuodelta 1906 ei löydy yhtään Piiraiseen tai edes Spiridoniin viittavaa nimeä. Myös Joroisten historian kirjoittaneella Raimo Vilkillä on aikanaan jäänyt päälle tämä karjalaisuus/ortodoksisuus mantra Piiraisen nimen kohdalla.

6. Joroisista itään

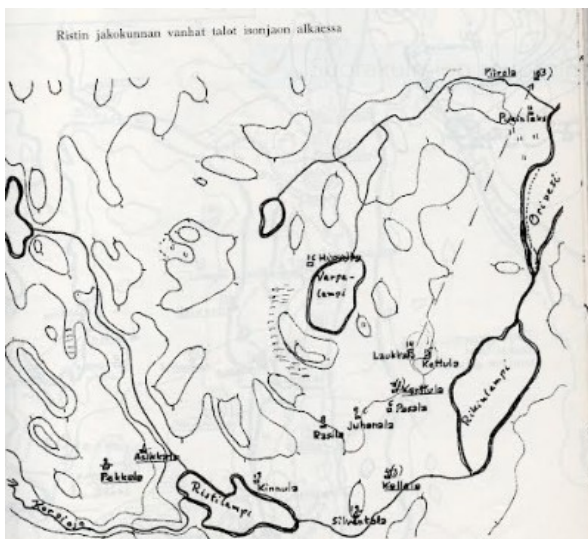
Arvo M. Soinisen teoksessa Savon asuttaminen keskiajan ja uuden vaihteessa on mm. tällainen liitekartta. Se kuvaa hyvin miten nro 17:ssä eli Joroisten Kotkatlahdella on ollut jo 1400-1500-luvun vaihteessa voimakas asutuskeskittymä. Tuo numero 17 tarkoittaa 17 asuttua taloa. Rantasalmen maakirjan 1541 mukaan Henric Pirain muutti tuolta Joroisten Kotkatlahdella nroon 4 eli silloisen Rantasalmen Niinimäelle, mahdollisesti alueelle, joka on merkitty nykyiseen peruskarttaan nimeltä Pirolanmäki. Tuo Haukiveden ja Unnukan itäpuolinen alue oli ennen Täyssinän rauhaa 1595 Venäjää, jonne vain rohkeimmat uskalsivat asettua taloiksi. Niinimäki sijaitsi silloin tärkeän vesireitin Unnukan ja Paljakan reunoilla. Unnukasta pääsi Kiesimäjoen, Saijanlahden ja yhden vetotaipaleen kautta Paljakkavedelle, joka on Suvasveden eteläpäässä. Piiraiset olivat siis lähes reitin varressa, mutta silti turvassa syrjäisessä paikassa.

Näin Piiraiset etenivät kahden vuosisadan aikana Joroisten Kotkatlahdesta Leppävirralle, Heinävedelle, Liperiin ja osa vielä idemmäksi Karjalaan.

Lauri tai Paavo Pekanpoika (1590-luvulla) asui nykyisen Leppävirran Niinimäen itäpuolella Pirolanmäellä. Asuinpaikka oli silloin Rantasalmen emäpitäjää, ns. Veskansan puolta. Nimellä tarkoitettiin Rantasalmen kirkolta päin katsottuna Haukiveden ja Unnukan itäpuolella eli veden takana asuvia. Täyssinän rauhassa Niinimäki jäi lopullisesti Ruotsin puolelle.

Pekka "Pecki" Pironoff muutti Niinimäeltä Liperin Kaatamoon 1617 oletettavasti oheisen Ristin jakokunnan kartan oikeassa yläkulmassa olevaan Pirolaan. Pirola löytyy myös nykyisistä kartoista. Sattumoisin saman vuonna solmittiin Stolbovan rauha, jossa Liperi siirtyi Ruotsin hallintaan.

Ruotsi kohteli uutta Käkisalmen lääniä voittomaanaan, jonka seurauksena ortodoksiväestö siirtyi idemmäksi Venäjälle. Tverin muuttoluetteloista löytyy neljä Piirainen -nimistä, jotka ovat muuttaneet sinne juuri Liperistä.

Outoa on se, että Pekka Piirainen olisi muuttanut nimensä venäläiseksi ja uskontonsa ortodoksiksi pelkästään sen vuoksi, että hän siirtyi Liperiin. Vai ehtikö hän muuttaa Liperiin juuri ennen Stolbovan rauhan solmimista? Venäjälle siirtyneen väestön tilalle tuli Savosta uudet asukkaat autiotuneille tiloille ja he pysyivät nimenomaan luterilaisina. Jostakin syystä Liperin alueelle jäi kuitenkin Ruotsin vallan aikana selkeä ortodoksinen keskittymä.

Ilja (Elias) Pekanpoika Piirainen asui Liperin Särkijärvellä, joka on nykyistä Viinijärveä. Tarkempaa paikkaa tuolla Viinijärven rantamaisemissa ei tiedetä.

Luka Iljanpoika Piirainen muutti kahden poikansa kanssa Liperin Särkijärveltä Suistamoon 1676. Suistamo on ollut tuohon aikaan iso emäpitäjä Laatokan pohjoisrannalla. Siis voi olla niin, että Luka Iljanpoika oli muuttanut Jänisjärven Kirkkoleppälahteen, joka sijaitsee Jänisjärven länsirannalla. Myöhemmin tuo Kirkkoleppälähdän alue oli ensin Pälkjärven kuntaa ja sen jälkeen myöhemmin Ruskealan kuntaa aina alueluovutukseen 1944 saakka.

7. Tutkimaton ja tuntematon Karjalan Piiraiten joukko

Luovutettujen seurakuntien ns. Karjala tietokannasta (KATIHA) löytyy hakusanalla Piirainen yli 1000 nimeä ja hakusanoilla Piirainen ja Piironen satoja nimiä. Siis luovutetun Karjalan alueella on asunut runsaasti laajaan sukuunne kuuluneita.

Keräsin KATIHA:n muuttaneiden luetteloista kaikki Piiraiset, Piiraiset ja Piiraiset, jotka oli merkitty luovutettuihin seurakuntiin muuttaneiksi vuosien 1800-1939 välillä. Ohessa tulokset:

- muuttaneita yhteensä 418 henkilöä, joista 80 oli muuttanut muista kuin luovutetuista seurakunnista
- mainitut 80 henkilöä jakautuivat sukunimiltään; Piiraisia 27, Piiraisia 11 ja Piiraisia 42
- Piiraisia (27) oli muuttanut eniten Pielisjärveltä ja Joroisista sekä loput laajemmin koko Suomen alueelta
- Piiraisia (11) oli muuttanut lähinnä Liperistä ja Valtimolta sekä vain itäisestä Suomesta
- Piiraisia (42) oli muuttanut selvästi eniten Nurmeksesta, muutamia Heinävedeltä ja Liperistä sekä loputkin muualta itäisestä Suomesta

Siis vajaan puolentoista vuosisadan aikana vain alle 100 Piiraista, Piiraista tai Piiraista oli muuttanut luovutetun Karjalan alueelle muualta Suomesta. Tästä voimme päätellä, että Piiraisia ja myös Piiraisia sekä Piiraisia on ollut Karjalassa runsaasti jo ennen 1800-lukua eikä huomattavaa Piiraisien sukunimien muuttoliikettä Karjalaan tapahtunut autonomian aikana eikä itsenäisyyden alkuvuosina. Suurin osa luovutetussa Karjalassa asuneista Piiraisista, Piiraisista ja Piiraisista on asunut alueella jo vuosisatoja. Ovatko he meille N-haplon Piiraisien sukulaisia? Tässä olisi myös selvittämisen paikka.

Lisäksi tiedetään, että 1600-luvun puolivälissä ns. ruhtuurisodan jälkeen meni ainakin viisi sukunimeä omaavaa miestä Tverin-Karjalaan. He olivat Andrej ja Omeljan Jyrkinpoika Piirainen Liperin Komperosta, Kondrat ja Jefim Grigorinpoika Liperin Viinirannasta sekä Ivan Lazarinpoika Tohmajärven Huhtilammelta (<http://www.tverinkarjala.fi/Muuttolistat/>). Millainen määrä sukulaisia on heidän jäljiltään?

8. Lähteitä

Ahti Kurrin DNA-kotisivut: <https://www.kurrinsuku.net/>

Dunkelin puu: <http://www.kolumbus.fi/geodun/YDNA/SNP-N-TREE-FIN.jpg>

Family Tree: <https://www.familytreedna.com/sign-in>

Geni: <https://www.geni.com/>

Henkikirjat: <https://digihakemisto.net/http://www.tverinkarjala.fi/Muuttolistat/>

Hämynen Tapio: Heinäveden historia. 1986.

Immonen Perttu: Suomen rahvaan historia. 2018.

Jäger Tiina: Kasken kasvattamat: livar Piiraisen jälkipolvet Huhtilammelta Härmiin. 2020

Kansalaisen karttapaikka: <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>

Kansallisarkisto: <https://www.arkisto.fi/>

Kansalliskirjasto: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/etusivu>

Karjala tietokanta: <https://katiha.kansallisarkisto.fi/hakutulos.php?sk%5B0%5D=O14&sukunimi=Piirainen>

Kirkonkirjat: <https://hiski.genealogia.fi/historia/>

Kolehmainen Ari: Luento Piira-heimon vaiheista sukukouksessa 7.7.2019 Valamossa.

Kolehmainen Ari: Savolaiset isälinjat. Esitys Lahden seudun sukututkijoiden DNA-illassa 9.3.2022.

Kortesmaa Markku: Piiraisen suku Karjalasta. 2006.

Kuujo Erkki et. al. Kurkijoen kihlakunnan historia. 1958.

Könönen Aulis et Kirkinen Heikki: Pohjois-Karjalan historia 1.

Lahden seudun sukututkijat ry:n DNA-illat vuosina 2021-2022.

Lappalainen Pekka: Säämingin historia. 1969.

Mikkonen Pirjo & Paikkala Sirkka. Sukunimet. 2000.

Nenonen Väinö & Rajamo Mikael. Suistamo. 1955.

N-haplopuu: <https://haplotree.info/n/?node>

Nissilä Viljo: Suomen Karjalan nimistö. 1975.

Nissilä Viljo: Suomen Karjalan ortodoksinen nimistö. 1976.

Patronen Outi: Rajakarjalaisen sukunimistön kehittyminen. 2017.

Pelkonen Antero: Entis-ajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta. 1902.

Piirainen, Timo: Ajatuksen virtaa omassa päässä kevättalvella 2024.

Piironen Taito: Polvijärven Martonvaaran Piiraiset sukutaustoineen. 1990.

Pirinen Kauko et al.: Savon historia 1. 1988.

Pirinen Kauko et al. Savon historia 2. 1982.

Pirttivaara Marja: Juuresi näkyvät. 2017.

Rinta-Tassi Osmo: Leppävirran kirja. 1982.

Ronimus J.V: Novgorodin Vatjalaisen viidenneksen verokirja v. 1500 – Karjalan silloinen asutus. 1906.

Saloheimo Veijo: Pohjois-Karjalan historia 2. 1976.

Sarvas Anja & Hovi Olavi: Leppävirran historia 1. 1995.

SNP-tracker: <http://scaledinnovation.com/gg/snpTracker.html>

Soininen Arvo M: Rantasalmen historia. 1985.

Soininen Arvo M: Savon asuttaminen. 1961.

Tuomi Maija-Liisa: Suur-Liperin historia. 1984.

Vauramo Eino: Harlu – Laatokan nuorin siirtopitäjä. 1962.

Vilkki Raimo: Joroisten historia. 2003.

Y-Full Tree: <https://www.yfull.com/tree/>